

EUSKARAREN ERABILPENERAKO UDAL ORDENANTZA (1991)

GERNIKA-LUMOKO UDALA

SARRERA

Euskara Euskal Herrian nazio-hizkuntza, bere ezaugarri eta ondarerik nagusiena da, eta kontuan izanik indarrean dagoen legediaren arabera edozein herritarrek duela euskara ezagutu nahiz erabiltzeko eskubidea, gaztelania bezela, Komunitate Autonomoko Erakunde Amankomunei dagokie euskararen erabilera bermatu eta arautzea bere aginpeko lurraldeetan hala nola beroien ezagutza segurtatzeko behar diren neurri eta bitartekoak erabaki eta erregulatzea, batez ere hainbat urtetan zokoratze-prozesua jasan duenean.

Euskera herritarren elementu integratzaile izan behar du eta, beraz, Gernika-Lumoko Udala saiatu egingo da bere esku dauden baliabide guztiak hartu eta hirian euskararen ezagutza eta erabilpena normalizatzeko.

Aipatutakoari eutsita, Gernika-Lumoko Udalak Ordenantza hau taxutzen du, Udal Administrazioaren barnean zein herritarrekiko harremanetan nahiz beste erakunde batzuekikoetan eta bizitza sozialean zango duen bidezko jardunerako arau-esparrua zehaztuz.

LEHEN KAPITULUA **XEDAPEN OROKORRAK**

1. Art.- Euskara, Gernika-Lumoko Udalean eta udalerrian hizkuntza ofiziala da.

2. Art.- Euskara eta gaztelania ofizialak badira ere, gizarte maila berean izatetik urrun daude. Beraz, Gernika-Lumoko Udalak lehentasunezko tratamendu berezitua emango dio euskarari bere normalizaziorako.

3. Art.- Gernika-Lumoko Udal Administrazioak eta bere menpe dauden erakundeek, bere barne funtzionamenduan, zein herritarrekiko nahiz beste

erakundeekiko harremanetan euskara erabiliko dute Ordenantza honetako xedapen arabera.

4. Art.- Hiritar guztiek dute euskara zein gaztelania erabiltzeko eskubidea, nola hitzez hala idatziz. Ondorioz, Gernika-Lumoko Udalak, indarrean dagoen legediaren arabera, euskarari dagokionez honako eskubideak aitortzen dizkie espreski herritarrei:

a) Udalarekin eta bere menpeko Organismo ororekin ahozko eta/edo idatzizko harremana euskaraz izateko eskubidea.

b) Udalak antolatu edo/eta gestionaturiko ikasketak oro euskaraz egiteko eskubidea.

c) Udalaren argitalpenak eta Udalak egunkari, aldizkari, irriti eta beste edozein komunikabidetan jakitera ematen dituen berri eta xedapenak oro euskaraz hartzeko eskubidea.

d).- Udaleko edozein bileratan euskaraz hitz egiteko eskubidea.

BIGARREN KAPITULUA **UDAL ADMINISTRAZIO BARNEKO FUNTZIONAMENDUA**

5. Art.- Izaera administratiboko barne iharduerak euskaraz burutuko ditu Udalak, hiritarren zerbitzurako hizkuntza ez ezik laneko hizkuntza ere izanik.

Lehenengo atala:errotuloak, zigiluak eta agiriak.

6. Art.- Bulego eta lan geletako errotuloak eta gainerako besta mota bereko adierazleak, euskera eta gaztelaniaz egingo dira, beti ere euskara hutsean honako hauek izanik:

- a) Euskaraz eta erdaraz oso antzeko grafia duten hitzak idazterakoan.
- b) Mezua piktogramaz baliatuz adierazi litekeenean.

Forma elebiduna erabiltzeko behar-izana gerta dadin kasuetan, euskarari lehentasuna emango dion bertsioa erabiliko da, 2. artikuluan ezarriari eutsiz.

7. Art.- Udal Saila eta Erakunde ezberdinetako zigiluak euskaraz jarriko dira.

Zigiluak esaldi osoak jartzeko erabili eta forma elebiduna erabiltzeko behar izana gerta dadin kasuetan, euskarari lehentasuna emango dion bertsioa erabiliko da.

8. Art.- Udaletxera sartzen diren nahiz Udaletxetik ateratzen diren dokumentuak idatzita dauden hizkuntza ofizialean inskribatuko dira Udal Erregistroan.

Bi hizkuntza ofizialetan idatzita daudenak euskaraz inskribatuko dira.

Ondoren aipatzen diren agirietan euskara besterik ez da erabiliko:

1.- Azaroaren 24ko 10/1982 oinarrizko legea, euskararen erabilera normalizatzekoa, betetzea dagokien Administrazio Publikoei igortzen zaizkien idatzietan.

2.- Euskera hizkuntza ofiziala duten Organismoei bidaltzen zaizkien idatzietan.

9. Art.- Erregistrotik luzatutako ziurtagiriak euskaraz eskainiko dira. Beti ere, eskatzaileak egiten duen hizkuntzaren aukera librea errespetatuz.

10. Art.- Udalaren eta menpe dauden erakundeen bandoak, araudiak, ordenantzak eta ebazpenak oro bi hizkuntza ofizialetan argitaratuko dira, Ordenantza honetako 4. Artikuluaren eskubideak kontutan izanik, euskara hutsean egitearen kalterik gabe, eraginpean dauden pertsonen aukera eta jarduera motaren arabera.

11. Art.- Jakinerazpenetan, ziurtagirietan, prentsa iragarki eta oharretan eta edonolako argitalpenetan, aurreko artikuluan ezarriari eutsi beharko zaio, beti ere 2. Artikuluaren arabera euskarari lehentasuna emanaz.

Bigarren atala: Aktak, udal organoen bilkurak.

12. Art.- Udaleko organo informatiboen eta Gobernu Batzordearen bilkuretan akten testu originalak bileretan erabilitako hizkuntza ofizialean idatziko dira. Edozein kasutan, euskaraz idatzitako proposamen edo diktamenei buruzko erabakiak, bileretan gaztelaniz eztabaidatuak izan badira ere, euskaraz jasoko dira aktetan. Hau guztia 13.artikuluaren kalterik gabe.

Osoko bilkuretako aktak euskaraz jasoko dira, nahiz interbentzioak egin izan diren hizkuntzan jaso.

13. Art.- Udaleko organo guztiek dute -informatiboek nahiz exekutiboek- bere ohizko lan-hizkuntzat euskara aukeratzeko eskubidea. Erabaki hori har dezaten organoen bilerak sistematikoki euskaraz egingo dira, eta euskaraz ez dakiten partaideentzat egokitu egin beharko dituzte mekanismoak organo beraiek. Era berean, organo horien aktak, gutunak, jakinerazpenak eta agiriak oro euskaraz idatziko dira, beharrezko den kasuetan gaztelerara itzultzearen kalterik gabe.

Hirugarren atala: Udal enpleguak (euskalduntzea, alfabetatzea eta kontratazioa).

14. Art.- Aurreko artikuluetan jasotakoa gauza dadin, udal enpleguak euskaldundu eta alfabetatzeko neurri egokiak hartuko ditu Udalak. Guzti horretarako, Azaroaren 25eko 250/1986 Dekretua eta Urriaren 17ko 224/1989 Dekretuaren ildotik, Udaleko eta Udalaren menpeko organismoetako lanpostu guztien hizkuntz eskakizunak definitu eta onartuko ditu, lanpostuetan jardun ahal izateko ezinbesteko baldintza gisa lanpostuen zerrendetan jasoko direnak.

Euskara Zerbitzuak, Herri Arduralaritzarako Euskal Erakundea eta Hizkuntza Politikarako Idazkaritzarekin elkarlanean, aipatu hizkuntza eskakizunak zehaztuko ditu, bidezko proposamena Euskara Batzordeari egin eta honetan eztabaidatzeko, gero Euskara Arloko Delegazioak txosten bat eman eta proposamen zehatza eginik Udalbatzak onar dezan, ondoren Ordenantza honi eranskin gisa lotuko zaizkiolarik.

15. Art.- Hizkuntz eskakizunen derrigortasunerako biderapenak, hauek aldatzeko posibilitatea, bakoitzari dagokion gaitasun maila eta administrazio-atal elebidunen zehaztapena, besteak beste, Urriak 17ko 224/1989 Dekretuaren arabera egingo dira.

16. Art.- Ordenantza honen arabera, euskara zerbitzurako hizkuntza ezezik lanerako izango denez, dagokien hizkuntz eskakizuna jadanik betetzen duten enpleguak euskeraz burutuko dute beren lana, eta gainontzekoek, elebiduntze plangintzaren barruan euskalduntzen doazen heinean, beren lana piskanaka-piskanaka euskaraz burutzeari ekingo diote, dagokien hizkuntz eskakizuna eskuratzean erabat euskaraz jardungo direlarik.

Euskara Zerbitzua izango da udal enpleguen zein herritarren hizkuntz eskubideen bermetan Gaztelaniaz ere eman behar dena gazteleratuko duena.

Art.17.- Funtzionario nahiz lan-erregimen menpeko barne promozio edota deialdi publikoz lanpostu berri batetaz jabetzeko derrigorrezko izango da lanpostuari

dagokion hizkuntz eskakizuna egiaztatzea. Beraz, frogak gainditzen dituztenen artean lanpostuaren hizkuntz eskakizuna ere betetzen duen lehen izangaia jabetuko da lanpostuaz.

Frogak gainditutakoen artean lanpostuaren hizkuntz eskakizuna betetzen duenik ez balego, bi aukeraotariko bat egin beharko luke Udalak: plaza hutsik utzi, berriro deialdia egitekotan, edo Urriaren 17ko 224/1989 Dekretuko 22. artikulua 3. Ataldian ezarritako baldintzak betetzen dituen lehenengoari behin-behingo kontratua egin, kasu honetan Udalak kontratatuari arrazoizko epe bat jarriko liokeelarik bere hizkuntz eskakizuna eskura dezan, horretarako beharrezko dituen baliabideak eskainiz. Epe hori bukatu ondoren, behin-behingo kontrataturiko enpleguak dagokion hizkuntz eskakizuna lortu duela egiaztatu beharko dio Udalari.

Horrela frogatzen baldin badu behin-betiko izaera hartuko du bere kontratuak, bestela, ostera, lan-kontratua hautsi egingo da, lanpostu hori betetzeko barne promoziora edota deialdi publikora jo ahal izanik berriro.

18. Art.- Azaroaren 25eko 250/1986 Dekretuko 12. Artikuluan xedaturiko bost helburu mailekatuetako bosgarrena hartzen du beretzat Gernika-Lumoko Udalak, hau da, Zerbitzu eta Administrazio atal oro osorik elebitan lanean jartzea.

19. Art.- Aipatu Dekretuko bosgarren helburua bost urtetan lor dadin plangintza egokia prestatu eta hezurmamituko du Gernika-Lumoko Udalak, plangintza horretan zehaztuko delarik enplegatuei hizkuntz eskakizunak betetzeko prozedura, bitartekoak eta lehentasunak.

Euskara Zerbitzuak kontrolatuko du prozesu horren garapena. Enplegatu bakoitzarentzat egoki den bitartekoa honen adostasunean aplikatuko da eta eztabaidarik sortuko balitz Administrazio ENBA-k (Euskara Normalizatzeko Batzordeak) erabakiko du.

Edozein kasutan, ondoko ordena honi jarraiki ezarriko dira euskalduntze-alfabetatze prozesu horretako lehentasunak:

- Udal Zerbitzuei dagokienez: Kultura eta Hezkuntza, Osasun eta Gizarte Ongizatea, beraien menpe dauden fundazioak, Hirigintza, Obra eta Zerbitzuak, Udaltzaingoa eta Barne Zerbitzuak.
- Lanpostuei dagokienez: Idazkaria, Kontuhartzailea, Azpibatzordeetako Idazkariak eta Zerbitzu-Arduradunak.

Nolanahi ere, aipatu plangintza hezurmamitzeari ekitearekin batera, herri-tarrekiko harreman zuzenekoa duten Zerbitzu guztietan ahozko komunikazio elebiduna bermatzeko neurri egokiak hartuko dira.

Enplegatuak dagokien hizkuntza eskakizunera egokitzeko programaren aplikazioan, lantalde edo departamentu bereko enplegatuaren artean euskalduntze eta alfabetatze prozesuan aurreratuen daudenak lehenetsiko dira.

HIRUGARREN KAPITULUA **EUSKERAREN ERABILERA GERNIKA-LUMOKO UDALERRIAN.-**

20. Art.- Euskara gizarte-esparru guztietan erabilia izan dadin eta, orohar, gizarte-bizitzan euskeraren presentzia gehi dadin, neurri egokiak hartuko ditu Udalak. Ildo horretan, hiru dira euskararen erabilera Gernika-Lumoko Udalerrian normalizatzeari dagokionez Udalak beraren gain hartzen dituen bitarteko nagusiak:

a) Zabalpen funtzionala: euskara gizarte-bizitzan gero eta indartsuago egon dadin, planak bideratzea.

b) Zabalpen demografikoa: elebidunen kopurua handiagotzea, euskaraz ez dakitenek ikas dezaten bideak jarriz, eta dakitenek alfabetatu daitezten bitarteko egokiak bideratuz.

c) Zabalpen geografikoa: euskara Gernika-Lumoko herriko auzo eta auzune guztietara zabaltzea.

Beraz, euskararen erabilera ziurtatu, bultzatu eta gizartearen erabilpen-esparru guztietan orokortzeko xedez, ahalegin berezia egingo du Gernika-Lumoko Udalak.

21. Art.- Gernika-Lumoko Udalerriko kale, bide, auzo, auzune, mendi, ibai eta erreken, izendegi ofiziala eta, orohar, toponimikoak, Gernika-Lumoko Udalak finkatuko ditu bere eskumen-esparruan.

Herribideetako trafiko seinale eta iragarpenak oro ordenantza hauetako 6. artikulua aipatuari jarraiki ezarriko dira, nazioarteko arauak errespetatu eta ulergarritasuna bermatzearen kalterik gabe.

22. Art.- Gernika-Lumoko garraio publikoetako inprimaki, abisu eta adierazpenak oro euskaraz eta gaztelaniaz egin daitezten eta mezuaren ulergarritasuna bermatu ahal litekeenean euskara hutsean egin dadin neurri eraginkorrak hartuko ditu Udalak.

23. Art.- Bulego tegiak, merkatal lokalak eta abarretako saltokietako errotuluak euskaraz jartzeko edota zuzentzeko erabaki egokiak hartuko ditu Udalak.

Horretarako, besteak beste, subentzio sistema ere erabiliko da, diru-laguntza horiek eskaintzeko unean-uneko irizpideak jartzea Euskara Batzordearen esku utzirik, gizarte egoeraren bidezko azterketaren emaitzei lotuta jokatuz.

24. Art.- Azaroaren 24ko 10/1982 oinarrizko Legearen 26. eta 27. Artikuluetan xedatuaren arabera, euskara gizarte-esparru guztietan eta publizitatean erabili dadin eta, orohar, gizarte bizitzan euskararen presentzia gehi dadin neurri egokiak hartzea dagokie botere publikoei.

Hortaz, Gernika-Lumoko Udalak, aipatu xedearen harian eta bere jarduketan eremuan, honako neurriok hartu eta betearaziko ditu:

1.- Kultur, kirol eta aisi elkarteei subentzioak ematerakoan hizkuntzaren irizpidea ere kontutan hartuko da. Ondorioz, Gernika-Lumoko Udalaren eskutik diru laguntzaren bat jasotzen duten elkarte eta entitateek, pertsona fisikoek nahi entitate juridikoek, beren jardun subentzionatuetan argitaratzen dituzten idatzi, iragarki, ohar eta ezagutzera eman beharko duten propaganda ere, bai ahozkoa bai idatzizkoa, euskaraz edo euskaraz eta gaztelaniaz egin beharko dute. Era berean, ospakizun konkretuetan bozgoragailu bidez ematen dituzten mezuak ere euskaraz edo euskaraz eta gaztelaniaz eman beharko dituzte.

Euskaraz eta gaztelaniaz egiten diren adierazpenetan, eta batez ere ahozkoetan, euskarazkoari eman beharko zaio lehentasuna, euskarazkoari adierazpenez jabetu litezkeenak elebidunak baitira.

Subentzioak eskuratzeko baldintzetariko bat izango da hori guztia, subentzio hartzaileak, subentzioa jaso ahal izateko, derrigorrez bete beharko duelarik.

2.- Udal instalazioak eta materialak erabili ahal izateko ere aurreko puntuan aipaturiko baldintzak bete beharko dira, horrez gain instalazio barnean jarritako publizitatea ere euskaraz azalduz. Udalak, beraz, zernahi udal instalazio eta material erabiltzeko baimena ematerakoan, hizkuntz baldintza horren berri emango die interesatuei, eta fidantza itzuli baino lehen egin ohi diren egiaztapenetariko bat izango da hizkuntzari buruzkoa ere.

3.- Herriko Festetako barraketako idatzi, iragarki eta txartelak euskaraz edo euskaraz eta gaztelaniaz egingo dira, urtero izaten den subastaren baldintzen artean hori ere azalduz eta hala jakinaraziko zaie barrakariei, fidantza itzuli aurretik baldintza hori bete den ala ez egiaztatu beharko delarik.

25. Art.- Eskola mundua eta eskolumeen arteko giroa euskalduntzeko iharduera osagarriak bultzatuko ditu Udalak.

Hori guztia, gurasoen eta haurren aukera errespetatuz eta ikastetxeekin elkarlanean burutuko da, horretarako medio Udal Kontseilu Eskolarra izango delarik.

26.Art.- Hezkuntza unibertsitarioari dagokionean, euskarazko ikasketak egiteko zaletasuna suztatuko du Udalak, eta Unibertsitatean gaur egun euskaraz burutu ezin daitezkeen ikasketak euskaraz egin ahal izateko, behar den instantzietara joko du beharrezko azpiegitura sor dadin eskera eginez.

27. Art.- Hizkuntz normalizazioaren esparruan Udal honen xede nagusietariko euskaraz dakitenen kopurua gehitzea eta hitz egiteko gai direnak alfabetatzea denez, lan horretan diharduten erakundeak lagunduko ditu Udalak, bai diruz bai azpiegituraz.

LAUGARREN KAPITULUA **EUSKERAREN NORMALIZAZIORAKO UDALAREN AZPIEGITURA.-**

28. Art.- Ordenantza honen aplikazio eta garapenerako etorkizunean har daitezen neurrien zuzendaritza eta jarraipenaz Udalako Euskara Zerbitzua arduratuko da eta Udalak barne antolamendu sistemaren barruan euskarari buruzko politikarako Delegazio bat izango da.

Euskara Arlorako Delegazioan Euskara Batzorde bat eratuko da, eta honetan eztabaidatuko dira Delegazioak egin beharreko proposamenak, ondoren Udaleko bidezko organo politikoak erabaki eta honen arabera Euskara Zerbitzuak ihardun beharko duelarik.

Aipatu Euskara Batzordea, Gernika-Lumoko Udalerrian diharduten pertsona, elkarte, erakunde eta gizarte esparru ezberdinen eztabaidarako elkargune izango da, Udalaren hizkuntza normalizaziorako ihardunaren ardatzak finkatu eta berrikusteko irizpideak emateaz ardura izanik.

29.Art.- Udal Barneko Administrazioan ENBAk (Euskararen Normalizaziorako Batzordeak) ezarriko ditu udal enplegatuak euskalduntzeko eta/edo alfabetatzeko prozesurako egitasmoak, erakunde hori Udal Langilego Batzordeak izendatutako bi ordezkari, Euskara Arloko Arduradunak eta Euskara Batzordeko Arduradunak osotuko dute.

30. Art.- Ordenantza hau aplikatu eta garatzerakoan zein hizkuntza normalizaziorako ihardun orokorrean, hizkuntz politikaren eskumena duten

Erakundeekin elkarlanean arituko da Udala, eta oso bereziki Eusko Jaurlaritzako Hizkuntz Politikarako Idazkaritza Nagusiarekin eta HAEE-IVAPEkin.

31. Art.- Gernika-Lumoko Udalak, "Udal Euskaltegia" Herri Fundazioa dauka azpiegitura propioa Ordenantza honetan aipatutako zenbait helburu gauzatzeko eta egiteratu beharreko egitasmo bakoitzean balioztatuko du nola erabili dezakeen.

XEDAPEN GEHIGARRIAK

Lehenengoa.- Eusko Jaurlaritzako Hizkuntz Politikarako Idazkaritza Nagusiak Udaleko lanpostuen hizkuntz eskakizunak, Ordenantza hauen 14 eta 15. Artikuluetan azaldu bezala eta Urriaren 17ko 224/1989 Dekretuaren IV. Kapituluari jarraiki zehaztu ondoren, Ordenantza honi eranskin gisa erantsiko zaizkio, hizkuntza eskakizun horiek afektaturiko artikulua berrikusi egingo dituela Udalak eta baita egokitu hizkuntza eskakizunen aplikaziorako plana.

Bigarrena.- Gernika-Lumoko Udalak sortu edota bultzatzen dituen programa guztietan hizkuntza erabileraren normalizazioaren ikuspegia kontuan hartu behar izango da, eta Udaleko Euskara Zerbitzua izango da beti ere Ordenantza honen ildotik, hizkuntz normalizaziozko ikuspegiaren presentzia berma dadin informatuko duena. Hori guztia, erabakia dagokion udal organoak hartzearen kalterik gabe.

Hirugarrena.- Udalak onartutako gainontzeko Ordenantza eta xedapenek, Ordenantza honetan jasotako xedapenek bereganatu egin beharko dituzte, beraiei dagokien guztian.

Laugarrena.- Udalak, Euskararen Erabilera Normalizatzeko Ordenantza honen emaitzen azterketa eta Ordenantzaren berrikuspen orokorra egingo du indarrean sartu eta bost urtetara euskararen normalizazioari buruzko legeria edo arategi orokorraren nahi egoera soziolinguistikoaren aldaketaren ondorioz edota bestelako edozein arazoirengatik lehenago berrikustea egoki ez baderitzo.

XEDAPEN DEROGATZAILEA

Baliorik gabe geratzen dira Ordenantza honen maila berekoak edo txikiagoak izanik Ordenantza honetan xedatuarekin bat ez etorrita kontrajarrita dauden arau edota erabaki guztiak.

AZKEN XEDAPENA

Ordenantza honen aplikazio eta garapenerako beharrezko diren xedapen eta programa berezi eta zehaztuak erabaki eta bultzatuko dituzte organo exekutiboek.